

Документ робочої групи #3

Дорожня карта індивідуальних санкцій: Рекомендації щодо санкцій проти Російської Федерації

Міжнародна Робоча Група з Питання Санкцій Проти Росії

6 червня, 2022

<https://fsi.stanford.edu/working-group-sanctions>

[Міжнародна Робоча Група з Питання Санкцій Проти Росії](#) має за мету передати знання та досвід урядам та компаніям у всьому світі, допомагаючи у формуванні пропозицій щодо санкцій, які підвищують вартість вторгнення Росії в Україну та підтримають демократичну Україну у захисті її територіальної цілісності та національного суверенітету. Як продовження нашого першого [плану дій](#) та нашого другого робочого документа щодо санкцій, пов'язаних з енергетикою, цей третій робочий документ містить більш детальні пропозиції щодо індивідуальних санкцій та нові ідеї щодо майбутніх заходів.

Основна *мета* будь-яких санкцій проти Росії – підірвати її здатність вести війну та прискорити її завершення. На індивідуальному рівні багато високопоставлених урядовців, керівників компаній і членів правління, пропагандистів і членів політичних партій у Росії роблять свій внесок у війну Путіна, як описано в цьому документі.

Пропонуючи індивідуальні санкції цей документ дотримується таких принципів:

- (1) Індивідуальні санкції є примусовими, а не каральними заходами;
- (2) Винність базується на співучасті у війні Росії;
- (3) Санкціонування має надавати пріоритет тим особам, що можуть бути вражені найбільше та найефективніше;
- (4) Санкції мають включати найближчих членів сім'ї та проксі-власників активів.

Хоча наслідки кожної санкції важко ретельно проаналізувати, ми також надаємо приблизні оцінки кількості осіб у кожній категорії. Зауважте, що, незважаючи на те, що ця стаття зосереджена на індивідуальних санкціях, є два сильніших, доповнюючих заходи:

- (1) Визнання Росії державою-спонсором тероризму, і
- (2) Виключення Росії з Групи фінансових заходів (FATF) і внесення її до чорного списку FATF.

Додаткові пам'ятки, документи та статті, які були використані при підготовці цієї білої книги, можна знайти на нашому [веб-сайті](#). Незважаючи на залучення внеску та координацію з численними державними службовцями, зокрема з Уряду України, а також від приватних компаній, усі члени нашої робочої групи беруть індивідуальну участь у рамках своїх можливостей. Наша мета полягала не в тому, щоб підготувати консенсусний документ, а в тому, щоб надати вичерпний перелік можливих додаткових заходів, які повинні бути розглянуті. Не всі співавтори погоджуються з кожною конкретною пропонованою санкцією чи дією. Але ми єдині в тому, що життя рішучих дій у відповідь на російську агресію шляхом запровадження індивідуальних санкцій є критичним. Безумовно, ми визнаємо, що санкції не є заміною військової чи гуманітарної допомоги, дипломатії чи інших зовнішньополітичних інструментів

I. Вступ

Ми пропонуємо, щоб уряди в коаліції з санкцій координували та гарантували, що, якщо особа піддана санкціям в одній юрисдикції, то він чи вона повинні бути також піддані санкціям в усіх інших юрисдикціях. Хочемо наголосити, що ефективність цих санкцій залежить від розміру коаліції. Деякі країни, ймовірно, будуть більш сприйнятливими до рекомендацій цієї статті. Однак інші можуть неохоче вводити санкції через свою роль в якості фінансових центрів, велику залежність від російських інвестицій, м'яку позицію щодо російського вторгнення в Україну чи дружні відносини з Росією. Важливо те, що ми вважаємо, що такий підхід до застосування індивідуальних санкцій може бути здійснений як добровільний акт усіма урядами, які беруть участь у коаліції, і без застосування вторинних санкцій, які можуть бути запроваджені Сполученими Штатами, варіант, який слід розглядати, якщо буде досягнуто недостатнього прогресу у розширенні санкційного списку у визначений часовий період.

Категорії осіб, які підлягають санкціям, включають: (1) олігархів; (2) високопоставлених урядовців; (3) ключових керівників та членів правління російських/білоруських компаній і банків; (4) ключових керівників та членів правління компаній і банків, які підпадають під санкції; (5) громадян країн, що входять до санкційної коаліції, та, які займають посади у радах російських/білоруських компаній або банків; (6) російських пропагандистів; (7) високопоставлених членів керівних органів російських політичних партій, які підтримують війну Путіна проти України; (8) керівників та обраних представників політичної партії Путіна «Єдина Росія» з мандатом народного депутата; (9) члени сімей осіб, зазначених у вищезазначених категоріях; та (10) особи, які володіють активами фізичних осіб зазначених вище категорій.

З точки зору *суті санкцій*, для всіх категорій, окрім категорії (8), ми пропонуємо заморозити активи та заборонити в'їзд. Для категорій (3), (4) і (5), додаткові індивідуальні санкції повинні включати обов'язкове дострокове припинення повноважень цих осіб у радах державних компаній або банків у відповідних країнах. Для категорії (5), яка стосується іноземців, які обіймають посади на рівні рад або вищого менеджменту в російських/білоруських компаніях або банках, додаткові індивідуальні санкції для экс-чиновників повинні включати судові позови та втрату будь-яких державних пенсій або інших виплат, отриманих після служби. Для категорії (8) з суто практичних міркувань¹ ми пропонуємо лише заборону на в'їзд.

Ми пропонуємо механізм, *завдяки якому затримка відставки чи публічного засудження політики Кремля дорого коштуватиме*. На першому етапі, Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) має оприлюднити список осіб, які відповідно до відкритої інформації, відповідають критеріям санкцій, і поділитися з урядами, які готові ввести ці санкції. Тоді уряди санкційної коаліції мають заявити, що вони введуть санкції до цих осіб з певної дати.

¹ За винятком керівників, центрального апарату управління та керівників регіональних підрозділів «Єдиної Росії», на яких мають бути накладено як заборона на в'їзд так і заморожування активів.

До цієї дати особу можна виключити зі списку, якщо він/вона публічно та достовірно засудить політику Кремля, передасть значну частину свого статку до Фонду реконструкції України, звільниться зі своєї посади, допоможе виявити активи тих, кого санкціоновано, та/або вживає інших відповідних дій. Якщо особи, які підпадають під санкції, не вживають заходів до зазначеної дати, відповідні уряди повинні накласти на них санкції. Питання щодо санкцій буде вирішуватися в кожному окремому випадку в тісних консультаціях з українською владою.

Далі в документі детально описуються запропоновані санкції за категоріями осіб, які підлягають санкціонуванню. Якщо індивідуальні санкції будуть накладені на всі групи, запропоновані в цьому документі, це охопить 100 000 осіб, що становить найбільшу кількість індивідуальних санкцій в історії. Найголовніше, хоч ця кількість становить менше 0,1% населення Росії, вона зачіпає велику частину саме того тонкого шару російського суспільства, який представляє російську еліту та заможних.

II. Задачі

Відколи Кремль розпочав свою жорстоку війну проти України, США, ЄС, Великобританія, Японія, Канада, Австралія та багато інших країн запровадили безпрецедентні санкції проти Росії. Міжнародне співтовариство відтоді посилює ці санкції в кілька ітерацій.

Хоча було зроблено багато, і попередні економічні санкції чинили величезний тиск на російську економіку, вона все ще здатна витримати цей тиск. Що стосується санкцій, які перешкоджають Росії виробляти сучасну зброю, то вони будуть мати значення лише в довгостроковій перспективі. Перспектива військової поразки Росії в найближчому майбутньому також мало ймовірна, а Кремль тим часом продовжує бомбардувати і обстрілювати мирних жителів, в контексті ризику подальшої ескалації і навіть ядерної атаки. Тобто введених санкцій далеко не достатньо, щоб зупинити війну, тим більше, що росіяни шукають лазівки в існуючих санкціях.

Індивідуальні санкції спеціально розроблені для підвищення витрат на продовження війни та тиску для зміни поведінки режиму. Вони націлені на путінську еліту: осіб, які відіграють ключову роль у підтримці режиму Путіна та сприяння війні проти України, тих, хто отримав непропорційну вигоду від режиму Путіна, та їхні сім'ї. Багато хто з цієї групи прив'язані до західного стилю життя – вони відпочивають або живуть в Європі, мають активи в західних банках і країнах, відправляють своїх дітей на освіту в європейські школи та американські університети. Втрата доступу до такого способу життя та втрата контролю над своїми західними активами посилює невдоволення еліти внаслідок війни.

Для російської еліти втрата звичного способу життя та можливостей, пов'язаних із Заходом, зробить війну Росії в Україні більше особистою, ніж політичною справою. Зрештою, ця еліта та члени її сімей також можуть виявитися важливими для того, щоб викликати зміну тону в російському суспільстві та порушити офіційний наратив Кремля про те, що санкції є «антиросійськими», якщо вони висловляться.

Ми також пропонуємо публічно повідомляти та оголошувати про наміри накласти санкції на певну групу до накладення будь-яких санкцій, щоб дати людям шанс

уникнути санкцій. Особи, які до певної дати категорично засудять політику Кремля, віддадуть значну частину свого багатства в Фонд відбудови України, залишать свої посади, допоможуть виявити активи осіб, підпадаючих під санкції, та/або вживуть інших відповідних дій, можуть не бути включені до санкційного списку.

Якщо відставки через загрозу потрапити під санкції відбуватимуться масово, російські установи та компанії будуть сильно страждати, особливо тому, що знайти заміну буде непросто. Таким чином, сама відставка може послабити здатність Росії продовжувати військові зусилля. Другий варіант – залишитися – через страх, шантаж Кремля чи просто відсутність кращих альтернатив. У цьому випадку Росія спостерігатиме зростання невдоволення з боку людей, які, швидше за все, впливатимуть на її політичний курс.

III. Принципи

Пропонуючи індивідуальні санкції в цьому документі, ми дотримувались таких принципів.

Індивідуальні санкції є примусовими, а не каральними заходами

Санкцій не передбачаються у якості каральних заходів, а радше примусовими політичними інструментами для заохочення зміни в позиції та обмеженні можливостей продовжувати здійснювати злочини. Індивідуальні санкції явно спрямовані на те, щоб спровокувати зміну поведінки російської еліти, викликаючи зростання невдоволення правлінням і політикою Путіна щодо України. Той, хто чітко не демонструє свою незгоду з політикою Кремля, має вважатися підконтрольним Кремлю.

Такий підхід дозволяє застосовувати санкції до *категорій*, а не до конкретних осіб, запровадити санкції *до того*, як особа фактично вчинить злочин, і пояснити особам, які підлягають санкціям, що вони можуть зробити, щоб бути вилученим із санкційного списку. Особи можуть бути виключені з санкційного списку за умови тісної координації з українською владою та країнами, які накладають санкції, за умови надання відповідних доказів до введення санкцій.²

Винність ґрунтується на співучасті у війні Росії

Ми пропонуємо накласти санкції на вищих державних службовців; керівників та членів правління російських підприємств, фінансових установ і банків; пропагандистів; а також виборних представників та інших лідерів суспільства. Це тисячі людей, які координують та консультують з питань національної безпеки та безпосередньо беруть участь у виробленні політики, яка керує російською державною машиною, підтримує економіку, надає фінансові послуги або відтворює наративи відповідно до кремлівської пропаганди.

² Проте ніхто не може бути звільнений від відповідальності за вчинення злочинів і співучасті в злочинах, скоєних режимом. Таким чином, країни повинні розглянути, чи можна зняти відповідальність через свідчення свідків, які розкривають інформацію про відомі злочини, які були скоєні режимом (і участь у відповідній програмі захисту свідків, якщо застосовно).

Санкціонування має надавати пріоритет тим особам, що можуть бути вражені найшвидше та найбільш ефективно

Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) [визначило понад 12 000 фізичних та понад 3 000 юридичних осіб, які підпадають під санкції](#). Фонд боротьби з корупцією, заснований Олексієм Навальним, рекомендував список із [6000 осіб](#). Обидва списки ідентифікують тисячі посад в російській урядовій та політичній системі, а також корпоративній, підприємницькій та пропагандистській машинах, які є співучасниками у Російській війні в Україні.

Визнаючи, що країни мають обмежені юридичні ресурси, ми пропонуємо декілька пріоритетних цільових груп осіб. Оцінюючи первинних кандидатів, нами було розглянуто два ключових питання:

- (1) Вплив індивідуальних санкцій на конкретну групу з точки зору загальної стратегії санкцій: тут мається на увазі надання першочергового пріоритету більш прихильної або більш важливої групи.
- (2) Рівень зусиль, який вимагається від урядів для ідентифікації цих осіб та накладення на них санкцій: тут мається на увазі, що починати треба з осіб, які вже ідентифіковані або яких легше ідентифікувати.

Для осіб, які мають тісні зв'язки із західними колегами або Заходом в цілому, наслідки індивідуальних санкцій будуть найважчими. Зокрема, санкції скоріше за все матимуть набагато більший вплив на тих, хто вважає себе «технократами» та урядовцям, багато з яких здобували освіту на Заході та мають тісні зв'язки із Заходом. Саме ці люди є рушійними силами російської фінансової та економічної політики; вони забезпечують діяльність російських компаній і сприяють війні Кремля.

Хоча принцип співучасті може запропонувати віддавати перевагу *силовикам* (безпекові та військові еліти), пересічний полковник рідко матиме банківський рахунок на Заході. У свою чергу, «технократи» та урядовці часто є людьми, у яких гроші та інші активи підлягають заморожуванню, що робить санкції проти них набагато ефективнішими.

Санкції проти індивідуальних осіб мають включати найближчих членів їх сім'ї та проксі-власників активів

Однією з практичних причин для застосування санкцій до членів сім'ї та проксі-власників є запобігання російським або білоруським особам, які підпадають під санкції, передавати свої іноземні володіння своїм подружжям, дітям та іншим довіреним особам. Будь-які спроби вищих державних службовців, керівників корпорацій та членів правління, пропагандистів та членів політичних партій передати майно членам своїх сімей та проксі-власникам повинні бути ретельно відслідковані та упереджені, а будь-яка допомога в передачі чи отриманні таких активів має бути підставою для санкціонування.

У цьому відношенні пріоритетом мають бути ті члени сім'ї, які відомі як «провідники» в передачі активів, а інші підлягають розслідуванню. Розкішний спосіб життя таких членів сім'ї, який не відповідає їхнім офіційним доходам або доходам їхніх родичів,

підданих санкції, слід розглядати як докази володіння ними активів, які, ймовірно, були придбані через тісні зв'язки з російським чи білоруським режимом.

Більше того, будь-яку нову передачу активів від підсанкційних осіб до членів сім'ї чи третіх осіб слід автоматично розглядати як ухилення від санкцій.

Іншою причиною є те, що представники російської еліти захищають майбутнє своїх сімей і дітей і використовують для цього блага Заходу. Ця когорта, найімовірніше, володіє активами, зберігає заощадження, витрачає більшу частину свого часу та має друге громадянство західних країн. Їхні діти також часто навчатимуться у дорогих школах та університетах Європи та США. Більше того, друге покоління російської еліти, ймовірно, стане джерелом майбутніх лідерів країни.³

IV. Стратегія

Ми пропонуємо урядам координувати санкції та гарантувати, що, якщо особа підпадає під санкції в одній юрисдикції, він чи вона повинні бути піддані санкціям у всіх юрисдикціях. Країни-учасники коаліції також повинні розглянути можливість скоординованого швидкого введення санкцій щодо пріоритетних осіб або груп осіб.

Хочемо наголосити, що ефективність цих санкцій залежить від розміру коаліції. Деякі країни, такі як Україна, Сполучені Штати, Канада, Велика Британія, ЄС, його країни-члени та асоційовані держави, Норвегія, Японія та Австралія, швидше за все, будуть більш сприйнятливими до рекомендацій у цьому документі. Однак такі країни, як Швейцарія чи Сінгапур, можуть неохоче вводити санкції через свою роль як фінансових центрів.

Проте інші країни, такі як Туреччина чи Ізраїль, можуть не захотіти вводити індивідуальні санкції через свою загалом м'яку позицію щодо вторгнення Росії в Україну. Нарешті, країни, які залежать від російських інвестицій або мають більш дружні стосунки з Росією, такі як Об'єднані Арабські Емірати чи Саудівська Аравія, можуть взагалі не співпрацювати. З огляду на це, наголошуємо, що ефективність запропонованих індивідуальних санкцій буде нижчою, якщо такі країни не приєднуються до санкційної коаліції, пропонуючи притулок особам, які потрапили під санкції.

Хочемо наголосити, що на нашу думку подібний підхід до накладення санкцій може бути реалізований як добровільний акт урядами, які беруть участь у коаліції, без необхідності застосування вторинних санкцій, що були б запроваджені Сполученими

³ Звичайно, просто факт того, що особа є членом сім'ї російського чи білоруського урядовця, керівника, члена правління, пропагандиста чи політика автоматично не означає, що такий член сім'ї є причетним до російських військових зусиль або володіє активами свого родича під санкціями. Насправді також можливо, що такі члени сім'ї явно проти режиму Путіна чи Лукашенка.

Ми пропонуємо вирішити дану проблему наступним чином. По-перше, нагадаємо, що ми розглядаємо санкції як примусові, а не каральні заходи. У цьому відношенні підозра щодо родичів осіб під санкціями, є природною, якщо вони не відомі як публічні дисиденти, і в цьому випадку вони повинні бути звільнені. По-друге, ми пропонуємо механізм запровадження санкцій, який дає змогу завчасно вийти із ситуації, якщо особи, які підлягають санкції, висловлять незгоду та пройдуть перевірку, яка вкаже, що відповідний член сім'ї не причетний до утримання активів осіб під санкціями. (Див. розділ «Механізм» нижче.)

Штатами, варіант, який слід розглядати в тому випадку, якщо вчасно не буде досягнуто достатнього прогресу у розширенні санкційного списку.

Категорії

- (1) **Олігархи.** Більшість російських олігархів і відомих бізнесменів отримали вигоду від свого привілейованого доступу до Володимира Путіна та російських осіб, які приймають рішення, що відповідальні за політику, спрямовану на дестабілізацію України, і були лояльними до цієї політики.

Орієнтовна кількість осіб, які підлягають санкції: прибіл. 100⁴

Негайний пріоритет: топ-100 людей у російському списку Forbes. Особливу увагу слід звернути на тих, хто на сьогодні зміг уникнути санкцій у більшості або в усіх юрисдикціях. Прикладом є Володимир Потанін, власник «Норильського нікелю» та інших великих активів, Андрій Бокар'юв, співвласник «Трансмашхолдингу» та інших великих активів, і Іскандер Махмудов, який є співвласником «Трансойл», «Трансмашхолдингу» та інших великих активів.

Дивіться Додаток 1 «Пропоновані санкції за категоріями осіб» для більш детальної інформації, включаючи конкретні цілі для цієї категорії, її повний склад, суть санкції та умови вилучення зі списку санкцій.

- (2) **Вищі урядовці.** Урядові чиновники безпосередньо беруть участь у виробленні політики, яка загрожує безпеці та суверенітету України, координує військові дії або підтримку Росії у можливості продовжувати війну.

Приблизна кількість осіб, які підлягають санкціям (включаючи членів сімей): прибіл. 4000–4500.

Негайний пріоритет: віце-прем'єри Росії; керівники та заступники керівників Мінекономіки, Мінфіну, Мінпрому, Мінсільгоспу, Мінцифрового розвитку, Федерального агентства з управління майном, Роскомнагляду; інші міністри та їх заступники; всі члени Ради директорів і керівні посадові особи Центрального банку Росії; керівники суб'єктів РФ (президенти, губернатори, віце-губернатори); та вищих посадових осіб федеральних правоохоронних органів і органів безпеки Росії.

Докладніше про цю категорію див. у Додатку 1.

- (3) **Ключові керівники та члени правління російських/білоруських компаній і банків, незалежно від громадянства особи.** На особистому рівні співробітники російських компаній/ банків роблять внесок у війну Путіна, забезпечуючи роботу цих компаній/ банків, уникнення корпоративних санкцій, збирання платежів і сплату податків до бюджету російського уряду, який потім використовується для фінансування військових дій Росії. Співробітники білоруських компаній і банків так само підтримують режим Лукашенка.

⁴ Зазначимо, що досить велика кількість олігархів та членів їх сімей вже потрапила під санкції з боку різних країн.

Тепер, коли Росія втратила доступ до іноземних ринків капіталу, а міжнародні компанії [масово покидають](#), російські компанії стали основним джерелом фінансування Кремля.

Приблизна кількість осіб, які підлягають санкціям : припл. 3,000–5,000.

Негайний пріоритет: Ключові керівники та члени правління державних і контрольованих державою компаній і банків⁵; 100 найбільших російських компаній/ банків, державних чи приватних; приватні компанії в ланцюжку військових поставок (займаються логістикою військової техніки, боеприпасів, військ та вантажів); підприємства, що виробляють та забезпечують технічне обслуговування військової продукції; і суб'єкти, що здійснюють нагляд за дослідженнями та розробками військових технологій.

Докладніше про цю категорію див. у Додатку 1.

- (4) **Ключові керівники та члени правління компаній і банків, які самі підпадають під санкції.** Хоча багато компаній потрапили під санкції за підтримку війни Кремля, посадові особи цих компаній могли не підпасти під санкцій автоматично. Зауважте, що ці компанії не обов'язково повинні бути російськими чи білоруськими – це можуть бути іноземні компанії, які торгують товарами чи послугами з Росією. Наприклад, ключові керівники та члени правління компаній, що надають професійні послуги Росії, незважаючи на заборону, – юристи, бухгалтери, приватні банкіри та консультанти – повинні бути піддані санкціям.

Приблизна кількість осіб, які підлягають санкціям: припл. 500

Негайний пріоритет: ключові керівники та члени правління російських енергетичних компаній, таких як «Роснефть»; російські банки, які були відключені від SWIFT; і російські військові компанії.

Докладніше про цю категорію див. у Додатку 1.

- (5) **Громадяни країн, що входять до санкційної коаліції, та, які займають посади у радах російських/білоруських компаній або банків.** Іноземні директори та керівники більше не можуть бути залучені до управлінських ролей у російській чи білоруській економіці. Країни проживання таких директорів та керівників мають спонукати їх відмовитися від своїх російських мандатів. Це має стимулювати встановлення норм, які приборкають бажання таких осіб коли-небудь займати ці посади в російських чи білоруських компаніях.

Приблизна кількість осіб, які підлягають санкціям: припл. 100-200.

⁵ Буде корисно розробити визначення державного контролю з точки зору функціоналу, тобто ширше, ніж просто контроль власності.

Негайний пріоритет: Колишні посадовці країн ЄС, що займають посади у російських енергетичних підприємствах.⁶

Докладніше про цю категорію див. у Додатку 1.

- (6) **Російські пропагандисти.** Протягом багатьох років ці пропагандисти послідовно відтворюють брехливі наративи відповідно до політики Кремля, закладаючи ідеологічний фундамент для війни Росії та приховуючи військові злочини, що скоюються і надалі.

Окрім медійних персон, таких як телеведучі, до цієї категорії входять знаменитості, науковці, лідери громадських організацій та духовенство, які благословляли ці кампанії та/або відкрито підтримували війну Росії.

Приблизна кількість осіб, які підлягають санкціям: прибл. 2,000-3,000.

Негайний пріоритет: власники та керівники російських пропагандистських ресурсів, у тому числі Національний рекламний альянс Росії, Планета РТР, Росія 24, НВ Мир, Телеканал Союз, 8 Міжнародний канал, Білорусь 24, Перемога, Перший канал Європа, RT Arabic, RT Documentary, RT News, RT en Español, RT UK, RT France та RT DE; члени неурядових організацій, аналітичних центрів та асамблей: дискусійного клубу «Валдай», Ради з питань зовнішньої та оборонної політики, Російської ради з міжнародних справ, Московського державного інституту міжнародних відносин (МДІМО); та знаменитості, співаки, блогери, актори, які виступили на святі «Кримської весни» 18 березня 2022 року на стадіоні «Лужники» в Москві.

Докладніше про цю категорію див. у Додатку 1.

- (7) **Вищі члени керівних органів російських політичних партій, які підтримують війну Путіна проти України.** Політична система Росії спотворює роль політичних партій. Окрім «Єдиної Росії» – прямого інструменту Кремля – існування в Росії інших політичних партій значною мірою імітує атрибути демократії та допомагає утримувати владу Путіна. Високоставлені члени російських політичних партій забезпечили, щоб цінності та думки Путіна становили ядро номінальної ідеології їхніх партій.

Приблизна кількість осіб, які підлягають санкціям: прибл. 1,000-2,000.

Негайний пріоритет: Керівники, центральний апарат, керівники регіональних відділів ЛДПР, КПУ та Соціалістичної політичної партії «Справедлива Росія – патріоти – за правду».

Докладніше про цю категорію див. у Додатку 1.

⁶ Зазначте, що під час написання цієї статті деякі з найвідоміших членів цієї категорії залишили свої мандати. Наприклад, колишній канцлер Німеччини Герхард Шредер пішов з посади голови правління «Роснефти» і заявив, що відмовився від своєї кандидатури в раду «Газпрому». Карін Кнайсль, колишній міністр закордонних справ Австрії, також подала у відставку з правління «Роснефти». Проте з профілю Герхарда Шредера в LinkedIn випливає, що він продовжує виконувати функції голови правління North Stream 2 AG та голови комітету акціонерів Nord Stream AG.

(8) Керівництво та кожний обраний представник політичної партії Путіна «Єдина Росія». Членство в Єдиній Росії та її фракціях у виборних органах є найпомітнішим втіленням і доказом лояльності до режиму Путіна, подібно до членства в Комуністичній партії Радянського Союзу в минулому.

Протягом багатьох років обрані представники від «Єдиної Росії» - члени національних, регіональних та місцевих законодавчих органів - підтримували та пропагували політику президента та уряду Росії.

Приблизна кількість осіб, які підлягають санкціям: прибіл. 106,000 - 107,000.

Негайний пріоритет: Керівники, центральний апарат та керівники регіональних підрозділів Єдиної Росії; члени національних, регіональних та місцевих законодавчих органів, які представляють Єдину Росію, яких найлегше визначити.⁷

Докладніше про цю категорію див. у Додатку 1.

(9) Члени сімей осіб, зазначених у вищезазначених категоріях. Особи, зазначені у вищезазначених основних категоріях, імовірно, будуть використовувати свої подружжя, дітей чи інших родичів для збереження своїх іноземних активів, або передаватимуть такі активи, щоб уникнути санкцій. Статки членів їх сімей також можуть походити від тісних зв'язків з російським чи білоруським режимом.

Приблизна кількість осіб, які підлягають санкціям: прибіл. 350,000⁸.

Негайний пріоритет: Члени сім'ї осіб, які мають пріоритет у категоріях (1) - (8); члени сімей, які відомі як "провідники" в передачі активів, із проведенням розслідувань щодо інших членів сімей.

Докладніше про цю категорію див. у Додатку 1.

(10) Особи, які володіють активами фізичних осіб категорій з (1) по (9). Олігархи, високопоставлені урядовці, керівники компаній і члени правління, політики та інші особи, яких ми пропонуємо санкціонувати, часто отримують прибуток від своїх зв'язків, набуваючи незаконним шляхом багатства по всьому світу. Їхнє багатство походить від експлуатації державних підприємств, ведення політично пов'язаного бізнесу та отримання державних контрактів для власних компаній на основі лояльності до режиму Путіна. Це багатство часто належить їхнім довіреним особам (окрім членів сім'ї), що робить таких людей співучасниками війни Кремля.

Приблизна кількість осіб, які підлягають санкціям: прибіл. 5,000 - 15,000.

⁷ Хоча ми вважаємо, що кожен член «Єдиної Росії» заслуговує на санкції, ми пропонуємо почати з федеральних і регіональних лідерів цієї партії, а також тих, кого легше ідентифікувати.

⁸ Згідно з нашими припущеннями, якщо всі особи в категоріях (1) – (8) будуть піддані санкції, теоретична кількість членів сім'ї, які підлягають санкції, становитиме близько 350 000, а довірених осіб – 5 000 - 15 000. На практиці важко, якщо це навіть можливо, ідентифікувати всіх або навіть більшість таких членів сімей та довірених осіб протягом розумного періоду часу. Звичайна перевірка осіб, які підлягають санкції, у первинних категоріях (1)–(8) повинна включати ідентифікацію членів їхніх сімей та довірених осіб як стандартну перевірку. Наразі неможливо оцінити, скільки результатів дадуть такі перевірки. З цієї причини в цій Білій книзі ігнорується кількість членів сім'ї та довірених осіб при обчисленні загальної кількості осіб, які підлягають санкції.

Негайний пріоритет: Особи, які номінально утримують активи осіб у категоріях (1) - (8); особи, які відомі як “провідники” в передачі активів, із проведенням розслідувань щодо інших пов'язаних осіб.

Докладніше про цю категорію див. у Додатку 1.

За наведеними вище оцінками, загальна кількість осіб, які підлягають санкції, становитиме більш ніж 100 000 осіб, що становить найбільшу кількість індивідуальних санкцій в історії. Найголовніше, хоч ця кількість становить менше 0,1% населення Росії, вона зачіпає велику частину саме того тонкого шару російського суспільства, який представляє російську еліту та заможних⁹.

Механізм

Для всіх категорій, крім категорії (8), а також членів сімей осіб, зазначених у категорії (8), ми пропонуємо наступні санкції:

- (1) **Заморожування активів у відповідних юрисдикціях.** Заморожування активів супроводжується спрощеним процесом конфіскації майна, що належить особам, які потрапили під санкції. Відповідні законодавчі зміни мають бути внесені та прийняті у відповідних країнах без необґрунтованих затримок, про що раніше заявляли високопоставлені державні посадовці цих країн.
- (2) **Заборона на в'їзд**, включаючи скасування поточних віз і невидачу нових віз відповідними країнами:
 - Для країн-членів ЄС, які є членами Шенгенської зони, а також Швейцарії, Ліхтенштейну та Норвегії: скасування поточних шенгенських віз та невидачу нових шенгенських віз.
 - Для інших країн, які мають візовий режим із Росією, таких як США, Великобританія, Японія, Канада, Австралія та країни-члени ЄС, які не входять до Шенгенської зони: скасування чинних національних віз і невидачу нових національних віз.
 - Для країн, з якими Росія має безвізовий режим, таких як Туреччина, Ізраїль чи ОАЕ, скасування безвізового режиму.

Для категорій (3), (4) і (5), додаткові індивідуальні санкції мають включати обов'язкове дострокове припинення повноважень цих осіб у радах державних підприємств – будь то компанії чи банки – у відповідних країнах.

Для категорії (5), яка стосується іноземців, які обіймають керівні посади в російських/білоруських компаніях або банках, додаткові індивідуальні санкції для колишніх урядовців мають включати судові позови та втрату будь-яких державних пенсій чи інших виплат, отриманих після служби в уряді.

Для категорії (8), окрім керівників, менеджерів центрального апарату та керівників регіональних підрозділів «Єдиної Росії», ми пропонуємо заборонити в'їзд, як описано

⁹ Згідно з «World Wealth Report 2021», у 2020 році в Росії було 218 000 заможних осіб (тобто тих, хто має ліквідні активи понад 1 мільйон доларів США).

вище. (Для керівників, менеджерів центрального апарату та керівників регіональних підрозділів повинні застосовуватися як заборона на в'їзд, так і заморожування активів.) Це запропоновано з суто практичних міркувань, оскільки процес виявлення активів цих осіб може бути надто тривалим і витратним, тоді як ймовірність того, що середній обранець Єдиної Росії має значні активи за кордоном, низька.

У Додатку 2 наведено огляд санкцій, запропонованих для кожної з десяти категорій.

Ми пропонуємо механізм, завдяки якому затримка відставки чи публічне засудження політики Кремля коштуватиме дорого. Якщо особа, яка підлягає санкції, зробить це швидко, то санкцій можна буде позбутись (не уникнути) невеликими витратами.

В якості першого кроку, Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) оприлюднює список осіб, які на основі загальнодоступної інформації відповідають критеріям санкцій, і передає їх урядам, які готові ввести ці санкції. У списку НАЗК має вказати осіб, до яких уже застосовано санкції.

Уряди санкційної коаліції повинні заявити, що вони введуть санкції до цих осіб з певної дати (День X).

(1) До Дня X особу можна виключити зі списку, якщо – залежно від Категорії – воїн/вона публічно та достовірно засудить війну Путіна та політику Кремля, призупинить сплату податків уряду Росії до завершення вторгнення, зобов'язується пожертвувати значну частину свого особистого стану до новоствореного Фонду реконструкції України, підконтрольного Уряду України, припиняє будь-яку підприємницьку діяльність в Росії, звільняється з посади, відмовляється від членства в політичній партії та/або допомагає виявити приховані активи осіб, підданих санкції.

Особи, які підлягають санкції, повинні надати відповідні докази для виключення зі списку санкцій¹⁰.

(2) Уряди накладають санкції на осіб зі списку (якщо вони вже не були під санкціями). Щоразу, коли санкції передбачають заморожування активів, після Дня X активи осіб, які потрапили під санкції, будуть арештовані та, можливо, згодом конфісковані.

Питання скасування санкцій або їх полегшення буде вирішуватися в кожному окремому випадку в тісних консультаціях з українською владою¹¹.

Впровадження

Для реалізації вищеописаних санкцій знадобляться такі дії:

¹⁰ Дотримуючись примусового, а не карального підходу, ми вважаємо, що корисно вважати особу співучасником політики Кремля, якщо він/ вона не доведе протилежне. Оскільки публічні заяви, в яких висловлюється незгода з політикою Путіна у цьому відношенні, особливо щодо членів сімей осіб під санкціями та осіб, які володіють активами осіб під санкціями, можуть бути неправдоподібними, ми пропонуємо розглядати такі заяви як необхідну, але недостатню умову для виключення цих осіб зі списку. Заява має бути підставою для перевірки того, чи причетна особа, про яку йде мова, до володіння активами осіб, підданих санкціям. Крім того, такі заяви є хорошим сигнальним механізмом: особи, які знають, що вони навряд чи пройдуть перевірку, не будуть схильні робити ці заяви.

¹¹ Зауважте, що після введення санкцій звільнення осіб від санкцій може бути непростим. Наприклад, зі списком SDN в США існує процес перевірки, який може зайняти дуже багато часу.

- (1) Рішення уповноважених органів відповідних країн про заборону на в'їзд.
- (2) Рішення уповноважених органів відповідних країн щодо заморожування/ арешту/ конфіскації активів.
- (3) Зміни до законодавства відповідних країн щодо заморожування/ арешту/ конфіскації активів.
- (4) Заходи країн, які вводять санкції, щоб уможливити судові позови, втрату будь-яких державних пенсій чи інших виплат, отриманих після проходження урядової служби, а також визнання міжнародних санкцій щодо порушників - колишніх урядових чиновників.

Припущення

Пропонуючи індивідуальні санкції, нами було зроблено наступних висновків:

- (1) **Доступність інформації.** З початком війни багато російських державних установ закрили доступ до своїх веб-сайтів або інформації про своїх посадових осіб, а багато компаній прибрали свої річні звіти і більшу частину інформації про свої ради та керівництво з публічного доступу. Однак, ця інформація доступна в інших місцях.
- (2) **Приблизні цифри.** Наші оцінки кількості осіб, які підлягають санкції, засновані на загальнодоступній інформації. Далі нами було зроблено просте припущення, що середній розмір сім'ї особи, яка підлягає санкції, становить чотири особи, включаючи саму особу, його/її дружину/чоловіка та двох дорослих дітей (на основі додаткового припущення, що вік осіб, описаних у цій статті, більше 40 років). Тобто кількість осіб у первинних категоріях (1)–(8) множить на три, щоб приблизно оцінити кількість членів сім'ї.

Розширення

Працюючи над цим документом, ми також визначили такі потенційні місця для розширення санкцій:

- (1) Щодо урядовців, санкції мають бути поширені на (а) середню ланку керівництва федеральних органів влади, включаючи міністерства та федеральні урядові агенції; і (б) вищу ланку управління (керівники та заступники керівників) територіальних відділень федеральних органів влади, включаючи міністерства та федеральні урядові установи.
- (2) Російські та білоруські атлети не повинні бути допущені до участі в будь-яких міжнародних змаганнях після вторгнення в Україну.
- (3) Жодні російські фізичні чи юридичні особи, включаючи кінцевих бенефіціарних власників (ultimate beneficial owners, UBOs) та довірених осіб, не повинні мати права на будь-які послуги, спрямовані на вирішення питань щодо санкцій, у країнах-союзниках.

Оскільки цей документ є продовженням [Плану дій](#), ми не включили ці пропозиції в цей документ. Однак, оскільки План дій переглядається та оновлюється на регулярній основі, ці дії повинні залишатися частиною ширшого набору рекомендацій.

Примітка: включення приналежності призначено лише для ідентифікації та не означає схвалення спільних поглядів із співавтором.

Д-р Андерс Ослунд, старший науковий співробітник, Стокгольмський форум вільного світу.

Таня Бабіна, асистент кафедри фінансів Колумбійської бізнес-школи Колумбійського університету; Співорганізатор групи «Економісти за Україну».

Ольга Белькова, директор з корпоративних питань, Оператор газотранспортної системи, колишній народний депутат України.

Д-р Андрій Бойцун, к.т.н., засновник та редактор тижневика Ukrainian SOE Weekly; Незалежний консультант з корпоративного управління; колишній член Стратегічної консультативної групи з підтримки українських реформ (SAGSUR)

Сергій Гур'єв, професор економіки, наук По, Париж і колишній головний економіст Європейського банку реконструкції та розвитку.

Денис Гутенко, учасник програми лідерства, Стенфордський університет

Стів Хеллман, керуючий партнер Mobility Impact Partners.

Бронте Касс, менеджер програми Інституту міжнародних досліджень Фрімана Сполгі (FSI), Стенфордський університет; Помічник координатора Міжнародної робочої групи з російських санкцій.

Олександр Лисенко, незалежний консультант з корпоративного управління; Член Асоціації правників України.

Анастасія Федик, асистент кафедри фінансів, Haas School of Business, Каліфорнійський університет – Берклі; Співорганізатор групи «Економісти за Україну».

Едвард Фішман, додатковий старший науковий співробітник Центру нової американської безпеки; нерезидент Центру глобальної енергетичної політики Колумбійського університету; колишній керівник Управління політики та впровадження економічних санкцій Держдепартаменту США та член апарату держсекретаря з планування політики.

Френсіс Фукуяма, директор програми магістратури з міжнародної політики (MIP) Сьюзен Форд Дорсі, старший науковий співробітник Олів'є Номелліні Інституту міжнародних досліджень Фрімана Сполгі (FSI) і професор Стенфордського університету.

Майкл Макфол, директор Інституту міжнародних досліджень Фрімана Споглі (FSI), професор політології та старший науковий співробітник Інституту Гувера, в Стенфордському університеті; Координатор Міжнародної робочої групи з російських санкцій.

Сергій Лещенко, заступник голови Наглядової ради Укрзалізниці

Юрій Городніченко, професор економіки Quantedge, кафедра економіки Каліфорнійського університету в Берклі; Співорганізатор групи «Економісти за Україну».

Дінша Містрі, науковий співробітник Інституту Гувера та Стенфордського юридичного факультету.

Джейкоб Нелл, колишній головний економіст з питань Росії та керівник відділу європейської економіки Morgan Stanley.

Річард Нефью, старший науковий співробітник Центру глобальної енергетичної політики Колумбійського університету.

Олександр Новіков, голова Національного агентства з питань запобігання корупції, Україна.

Стівен Пайфер, науковий співробітник Вільяма Перрі, Центр міжнародної безпеки та співробітництва (CISAC), Стенфордський університет, колишній посол США в Україні.

Андрій Пишний, экс-заступник секретаря РНБО, экс-голова правління Ощадбанку, депутат Верховної Ради України VII скликання.

Д-р Бенджамін Л. Шмітт, науковець з розробки проєктів, Гарвардський університет; старший науковий співробітник з демократичної стійкості, Центр аналізу європейської політики; науковий співробітник Rethinking Diplomacy, Центру міжнародних і глобальних досліджень Університету Дьюка.

Наталія Шаповал, віце-президент з політичних досліджень Київської школи економіки.

Лукаш Рейчел, докторант кафедри економіки Принстонського університету. Еліна Рібакова, заступник головного економіста Інституту міжнародних фінансів.

Джеффри А. Зонненфельд, старший заступник декана з досліджень лідерства

Дар'я Софіна, Національне агентство з питань запобігання корупції, Україна.

Наріман Устаєв, співробітник програми українських молодих лідерів, Стенфордський університет; Співзасновник і директор Інституту геостратегії Гаспринського.

Юрій Вітренко, генеральний директор НАК «Нафтогаз України».

Владислав Власюк, секретар української групи з питань запровадження санкцій щодо Росії.

Кевін Вольф, старший науковий співробітник, Джорджтаунський центр безпеки і перспективних технологій

Денис Яцишин, Директор з корпоративних відносин, Американсько-Українська Ділова Рада

Світлана Заліщук, Радник Генерального диреткора НАК «Нафтогаз Україна»

Додаток1: Пропоновані санкції за категоріями осіб, які підлягають санкціям

(1) Олігархи.

Задача:

- Зростаюче невдоволення серед прокремлівських олігархів із найближчого оточення Путіна та інших найбагатших людей Росії та Білорусі в кінцевому підсумку призведе до вимоги російського та білоруського уряду припинити війну.

Склад категорії:

- Найбагатші люди в російському списку Forbes
- Найбагатші особи в Росії (ліквідні активи понад 100 мільйонів доларів США)

Орієнтовна кількість осіб, які підпадають під санкції: прибіл. 100 ¹².

Суть санкцій:

- Заморожування активів
- Заборона на в'їзд

Умови звільнення: Особа, про яку йде мова, повинна (а) публічно засудити або іншим чином висловити незгоду з політикою Кремля, (b) призупинити сплату податків російському уряду до припинення вторгнення і (c) пожертвувати значну частину свого особистого статку у щойно створений Український фонд реконструкції, підконтрольний Уряду України за погодженням з українською державою, та/або (d) припинити всі господарські операції в Росії. Особа повинна зробити це до певної дати.

(2) Вищі урядовці.

Задача:

- Відставка вищих державних службовців призведе до ослаблення адміністративної та інтелектуальної спроможності урядів Росії та Білорусі, включаючи їхню законодавчу, виконавчу та судову гілки влади, тим самим послабивши здатність вести війну та координувати економіку.
- Зростаюче невдоволення серед більш впливових осіб Росії та Білорусі в кінцевому підсумку призведе до вимоги російського та білоруського уряду припинити війну.

Склад категорії¹³:

- Члени Держдуми і Ради Федерації Росії

¹² Зазначте, що досить велика кількість олігархів вже потрапила під санкції різних країн.

¹³ Цей список значною мірою збігається з так званим [списком Навального](#), складеним Фондом боротьби з корупцією.

- Члени обох палат Національних зборів Білорусі
- Члени Уряду Росії (Правительство России)
- Члени Ради Міністрів Білорусі
- Голова та заступники глави Адміністрації президента Росії
- Голова та заступники голови Адміністрації Президента Білорусі
- Члени Державної Ради Росії
- Члени Вищої державної ради Білорусі
- Керівники та заступники керівників федеральних органів влади Росії, у тому числі міністерств і федеральних державних органів
- Члени Ради директорів Центрального банку Росії
- Голова, заступники керівника, державний секретар, головний ревізій Центрального банку Росії
- Голова та члени правління Національного банку Білорусі
- Члени Центральної виборчої комісії Росії
- Члени Центральної виборчої комісії Білорусі
- Члени Ради Безпеки Росії
- Члени Ради Безпеки Білорусі
- Високоставлені військові посадовці Росії, в тому числі Міноборони і Нацгвардії
- Високоставлені військові чиновники Білорусі, зокрема Міністерство оборони
- Вищі посадові особи федеральних правоохоронних органів і органів безпеки Росії та суб'єктів федерації, включаючи Службу зовнішньої розвідки, Федеральну службу безпеки, Генеральну прокуратуру, МВС
- Вищі посадові особи правоохоронних органів і органів безпеки Білорусі, в тому числі Комітету державної безпеки, Генеральної прокуратури та Міністерства внутрішніх справ
- Усі російські губернатори та віце-губернатори
- Всі керівники [областей Білорусі](#)
- Мери [всіх міст Росії з населенням понад 100 тис](#)
- Мери [всіх міст Білорусі з населенням понад 100 тис](#)
- Голови і судді Конституційного Суду і Верховного Суду Росії, а також голови і судді Верховних Судів суб'єктів РФ
- Голови та судді Конституційного Суду та Верховного Суду Білорусі
- Голови та судді апеляційних, обласних та районних судів, які переслідували за протести проти війни в Україні
- Радники вищевказаних осіб

Орієнтовна кількість осіб, які підпадають під санкції: прибл. 4,000 - 4,500.

Суть санкцій:

- Заморожування активів
- Заборона на в'їзд

Умови звільнення: Відставка. Особа, про яку йде мова, повинна піти у відставку до визначеної дати.

(3) Ключові керівники та члени правління російських/білоруських компаній і банків, незалежно від громадянства особи.

Задача:

- «Відтік мізків» з російських/білоруських компаній або банків робить ці компанії/банки слабшими та менш здатними ефективно працювати, таким чином підриваючи внески до державного бюджету Росії/Білорусі
- Зростаюче невдоволення серед заможніших людей Росії в кінцевому підсумку призведе до суспільної вимоги припинити війну

Склад категорії¹⁴:

- Генеральні директори державних і підконтрольних державі підприємств, у тому числі банків і компаній за участю російської чи білоруської держави, або квазідержавних юридичних осіб, у капіталі яких частка держави або підконтрольних державі об'єктів становить від 25%, незалежно від громадянства особи
- Генеральні директори приватних або публічних російських та білоруських банків і компаній, незалежно від громадянства особи
- Члени правління та інші ключові керівники вищезазначених підприємств, якщо це застосовно, незалежно від громадянства особи
- Члени наглядових рад вищезазначених підприємств, у разі необхідності, незалежно від громадянства особи
- Члени рад директорів вищезазначених підприємств, де застосовно, незалежно від громадянства особи

Орієнтовна кількість осіб, які підпадають під санкції: прибл. 3,000–5,000.

Суть санкцій:

- Як і в категорії (2)
- Обов'язкове дострокове припинення повноважень таких осіб у радах державних компаній і банків у відповідних країнах

¹⁴ Цей список значною мірою збігається з так званим [списком Навального](#), складеним Фондом боротьби з корупцією.

Умови звільнення: Відставка. Особа, про яку йде мова, повинна піти у відставку до визначеної дати.

(4) Ключові керівники та члени правління компаній і банків, які підпадають під санкції.

Задача:

- Забезпечити, що санкціоновані компанії санкціонуються на рівні їх посадових осіб, а не лише на корпоративному рівні, заохочуючи таким чином відставки з цих компаній і роблячи ці компанії/банки слабшими.
- Зростаюче невдоволення серед заможніших людей Росії в кінцевому підсумку призведе до суспільної вимоги припинити війну

Склад категорії:

- Керівники компаній і банків, які самі підпадають під санкції, незалежно від громадянства особи
- Члени виконавчих рад та інші ключові керівники вищевказаних компаній/банків, де застосовно, незалежно від громадянства особи
- Члени наглядових рад вищезазначених компаній/банків, де застосовно, незалежно від громадянства особи
- Члени правління вищевказаних компаній/банків, де застосовно, незалежно від громадянства особи

Орієнтовна кількість осіб, які підпадають під санкції: прибіл. 500.

Суть санкцій:

- Як і в категорії (2)
- Обов'язкове дострокове припинення повноважень таких осіб у радах державних компаній і банків у відповідних країнах

Умови звільнення: Відставка. Особа, про яку йде мова, повинна піти у відставку до визначеної дати.

(5) Громадяни країн, що входять до санкційної коаліції, та, які займають посади у радах російських/білоруських компаній або банків.

Задача:

- Викриття та прилюдне присоромлення колишніх урядовців ЄС, США та інших союзних країн і партнерів, які продовжують працювати на будь-якій посаді в радах чи персоналі російських/білоруських компаній і банків, як визначено в Категорії (3)
- Демонстрація послаблення підтримки режиму Путіна в країнах походження цих осіб і на міжнародному рівні

- Звільнення цих осіб з російських/білоруських компаній/банків робить ці компанії/банки слабшими та менш здатними ефективно працювати, таким чином підриваючи внески до державного бюджету Росії/Білорусі
- Зростаюче невдоволення в спільноті російських керівників іноземних корпорацій в кінцевому підсумку призведе до суспільної вимоги припинити війну

Склад категорії:

- Громадяни країн санкційної коаліції, у тому числі колишні урядовці ЄС, США та інших країн-союзників і партнери, які є членами наглядових рад, членами рад директорів, генеральними директорами, членами правління або на інших посадах у російських/білоруських компаніях або банках, як визначено в категорії (3)

Орієнтовна кількість осіб, які підпадають під санкції: прибл. 100-200.

Суть санкцій:

- Обов'язкове дострокове припинення повноважень таких осіб у радах державних компаній і банків у відповідних країнах.
- Щодо колишніх чиновників - судові дії та втрата будь-яких державних пенсій чи інших виплат, отриманих після проходження урядової служби.

Умови звільнення: Відставка. Особа, про яку йде мова, повинна піти у відставку до визначеної дати.

(6) Російські пропагандисти.

Задача:

- Послабити російську пропагандистську машину та її здатність поширювати дезінформацію за кордоном
- Зростаюче невдоволення серед впливових осіб Росії в кінцевому підсумку призведе до суспільної вимоги припинити війну

Склад категорії¹⁵:

- Власники російських пропагандистських ресурсів
- Члени керівних органів російських пропагандистських ресурсів та інших ЗМІ, які підтримуються та/або схвалені російською державою або державними компаніями
- Члени неурядових організацій, аналітичних центрів та асамблей, які протягом багатьох років створювали справжню сучасну російську ідеологію, концептуалізуючи російське верховенство та ставлять під сумнів суверенітет

¹⁵ Цей список значною мірою збігається з так званим [списком Навального](#), складеним Фондом боротьби з корупцією.

України, при цьому схвалюючись російським урядом та підтримуються олігархами найближчого оточення

- Журналісти (та інші особи), безпосередньо причетні до створення наративів відповідно до кремлівської пропаганди
- Знаменитості, співаки, блогери, актори та інші особи, які сприяють російській пропагандистській кампанії або публічно висловлюють підтримку російського вторгнення в Україну через соціальні мережі чи публічні заяви
- Ректори російських університетів та інших навчальних закладів, які відкрито підтримали вторгнення Росії в Україну
- Лідери російських громадських рухів і об'єднань, статутні цілі яких спрямовані на «військово-патріотичне виховання» молоді
- Члени керівних органів Федеральної палати адвокатів Російської Федерації
- Члени керівних органів Білоруської республіканської колегії адвокатів
- Духовенство Російської православної церкви, що підтримує вторгнення Росії в Україну
- Духовенство Ради муфтіїв Росії, що підтримує вторгнення Росії в Україну
- Духовенство Ради муфтіїв Білорусі, що підтримує вторгнення Росії в Україну

Орієнтовна кількість осіб, які підпадають під санкції: прибл. 2,000-3,000.

Суть санкцій: Як і в категорії (2)

Умови звільнення: Відповідна особа має (а) публічно засудити чи іншим чином висловити незгоду з політикою Кремля, і, якщо застосовно, (б) звільнитись зі своєї посади в ЗМІ, освітньому закладі, громадському русі/об'єднанні чи церкві. Особа має зробити це до визначеної дати.

(7) Вищі члени керівних органів російських політичних партій, які підтримують війну Путіна проти України.

Задача:

- Відставка членів керівних органів російських політичних партій
- Демонстрація послаблення підтримки режиму Путіна в Росії
- Зростаюче невдоволення серед більш впливових осіб Росії в кінцевому підсумку призведе до вимоги російського та білоруського уряду припинити війну

Склад категорії:

- Керівники та весь центральний керівний апарат російських політичних партій, які підтримують війну Путіна проти України
- Керівники регіональних відділів цих партій

Орієнтовна кількість осіб, які підпадають під санкції: прибл. 1,000-2,000.

Суть санкцій: Як і в категорії (2)

Умови звільнення: Відповідна особа має (а) публічно засудити чи іншим чином висловити незгоду з політикою Кремля, і (б) йде у відставку зі своєї посади у відповідній політичній партії. Особа має зробити це до визначеної дати.

(8) Керівництво та кожний обраний представник політичної партії Путіна «Єдина Росія».

Задача:

- Відставка членів «Єдиної Росії»
- Демонстрація послаблення підтримки режиму Путіна в Росії
- Зростаюче невдоволення серед більш впливових осіб Росії в кінцевому підсумку призведе до вимоги російського та білоруського уряду припинити війну

Склад категорії:

- Всі члени «Єдиної Росії» з мандатом народного депутата

Орієнтовна кількість осіб, які підпадають під санкції: прибіл. 106,000-107,000.

Суть санкцій: Заборона на в'їзд

Умови звільнення: Відповідна особа має (а) публічно засудити чи іншим чином висловити незгоду з політикою Кремля, і (б) відмовляється від членства в Єдиній Росії. Особа має зробити це до визначеної дати.

(9) Члени сімей осіб, зазначених у вищезазначених категоріях.

Задача:

- Виключення можливості для олігархів, вищих урядовців, ключових керівників та членів правління компаній і банків, причетних до військових зусиль Росії, російських пропагандистів, високопоставлених членів російських політичних партій та обраних представників Єдиної Росії ухилятися від санкцій шляхом передачі своїх активів членам своїх сімей.

Склад категорії:

- Члени сімей осіб, зазначених у категоріях (1) – (8)

Орієнтовна кількість осіб, які підпадають під санкції: прибіл. 350,000 ¹⁶.

¹⁶ Згідно з нашими припущеннями, якщо всі особи в категоріях (1) – (8) будуть піддані санкції, теоретична кількість членів сім'ї, які підлягають санкції, становитиме близько 350 000, а довірених осіб – 5 000 - 15 000. На практиці важко, якщо це навіть можливо, ідентифікувати всіх або навіть більшість таких членів сімей та довірених осіб протягом розумного періоду часу. Звичайна перевірка осіб, які підлягають санкції, у первинних категоріях (1)–(8) повинна включати ідентифікацію членів їхніх сімей та довірених осіб як стандартну перевірку. Наразі неможливо оцінити, скільки результатів дадуть такі перевірки. З цієї причини в цій Білій книзі ігнорується кількість членів сім'ї та довірених осіб при обчисленні загальної кількості осіб, які підлягають санкції.

Суть санкцій: Як і в категоріях (1) - (8)

Умови звільнення: Відповідна особа має (а) публічно засудити чи іншим чином висловити незгоду з політикою Кремля, і (б) розкрити активи, утримувані в інтересах осіб, які підлягають санкціям у категоріях (1) – (8). Особа має зробити це до визначеної дати.

(10) Особи, які володіють активами фізичних осіб категорій з (1) по (9).

Задача:

- Виключення можливості для олігархів, вищих урядовців, ключових керівників та членів правління компаній і банків, причетних до військових зусиль Росії, російських пропагандистів, високопоставлених членів російських політичних партій, обраних представників Єдиної Росії та членів їх сімей ухилитися від санкцій шляхом передачі своїх активів проксі-власникам.

Склад категорії:

- Особи, які володіють активами фізичних осіб категорій (1) – (9)

Орієнтовна кількість осіб, які підпадають під санкції: прибіл. 5,000 - 15,000.

Суть санкцій: Як і в категоріях (1) - (9)

Умови звільнення: Відповідна особа має (а) публічно засудити чи іншим чином висловити незгоду з політикою Кремля, і (б) розкрити активи, утримувані в інтересах осіб, які підлягають санкціям у категоріях (1) – (9). Особа має зробити це до визначеної дати.

Додаток 1. Огляд запропонованих індивідуальних санкцій за категоріями осіб

N о.	Категорія	Замороження активів	Заборона на в'їзд	Дострокове припинення повноваж	Судові дії, втрата державних пенсій та інших
(1)	Олігархи	×	×		
(2)	Вищі урядовці	×	×		
(3)	Ключові керівники та члени правління російських/білоруських компаній і	×	×	×	
(4)	Ключові керівники та члени правління компаній і банків, які самі підпадають під	×	×	×	
(5)	Громадяни країн, що входять до санкційної коаліції, та, які займають посади у радах	×	×	×	×
(6)	Російські пропагандисти	×	×		
(7)	Вищі члени керівних органів російських політичних партій, які підтримують війну	×	×		
(8)	Керівництво та кожний обраний представник		×		
(9)	Члени сімей осіб, зазначених у вищезазначених категоріях.	×	×		
(10)	Особи, які володіють активами фізичних осіб	×	×		